

A térképtáblák tartalma

A.1 TÁBLA

A.1.1 Kecskemét. Az 1869-ben elkészült kataszteri felmérés alapján szerkesztett térkép (Magyar Nemzeti Levéltár, Bács-Kiskun Megyei Levéltár, XV.1.a.1.86, 442–461, 1–19), 1:2500

A.2 TÁBLA

A.2.1 Kecskemét és környéke az I. katonai felmérésen, Coll. XVI, sect. 28 (1782–1785), átméretezve: 1:50 000

A.2.2 Kecskemét és környéke a II. katonai felmérésen, Coll. XXXV, sect. 55–56 (1819–1869), átméretezve: 1:50 000

A.3 TÁBLA Kecskemét topográfiai fejlődése, 1:10 000

A.3.1 Kecskemét topográfiai fejlődése 1. Kecskemét a késő középkorban

A.3.2 Kecskemét topográfiai fejlődése 2. Kecskemét a 17. század végén

A.3.3 Kecskemét topográfiai fejlődése 3. Kecskemét a 18. század végén

A.4 TÁBLA

A.4.1 Rihocsek Gusztáv, Kecskemét törvényhatósági jogú város térképe, 1905, 1:10 000

A.4.2 Kecskemét törvényhatósági jogú város átnézeti térképe, 1933, 1:10 000

A.5 TÁBLA

A.5.1 Kecskemét város topográfiai térképe, 2002, 1:10 000

A.5.2 Kecskemét város légi felvételen, 2002

B.1 TÁBLA

B.1.1 A kecskeméti gyümölcskereskedők gazdasági–társadalmi térhasználata, 1922–1938

B.1.2 A kecskeméti keresők és az elit foglalkozásonkénti szociotopográfiája kerületi bontásban, 1930

B.1.3 Az elit szociotopográfiája foglalkozási csoportonként, 1935

B.1.4 Kecskemét külterülete (A) és félnapos körzete (B) az 1930-as években

C.1 TÁBLA

C.1.1 Kecskemét látképe egy vándorlókönyvön, 1816

C.1.2 Kecskemét látképe a molnár cég 1843-ban kiadott szabadítólevelén. Szokolay Hártó János rajza alapján metszette Karacs Ferenc, 1829

C.1.3 Kecskemét látképe a takács céglevelén, 1840

C.1.4 Kecskemét látképe az 1843-ban kiadott tímár céglevelén. A metszetet eredetileg Demeter Josef készítette 1823-ban

C.2 TÁBLA

C.2.1 Kecskemét város a 18. század elején. Történeti adatok alapján összeállította Papp László

C.2.2 Papp László, Kecskemét régi térképe, a város 1821, 1822 és 1832 évi térképei alapján, 1923

C.3 TÁBLA

C.3.1 Kecskemét 1740 körül készített felmérése

C.3.2 Kecskemét 3. tizedének felmérése, 1790 körül

C.3.3 Battáry Pál, Az 1819. április 2-i tűzvész pusztítása Kecskeméten, 1819. májusában készült felmérés

C.4 TÁBLA

C.4.1 *Planum hoc fine regulationis nundinarum in Privilegiato Oppido Ketskemét instituendo elaboratum est*, 1792

C.4.2 Vásárállást ábrázoló térkép, 1800 körül

C.4.3 A Csongrádi és Mezei kapuk környéke, 1800 körül

C.4.4 Vásárállás, Serház, Kecskéházi Fogadó és Kápolna felmérése, 1806

C.5 TÁBLA

C.5.1 Kecskemét város közlegelői, 1841 körül

C.6 TÁBLA

C.6.1 Horváth György, Szárazmalmok Kecskeméten, 1857

C.6.2 Horváth Farkas, Kecskemét kövezeti vázlata, 1860

C.7 TÁBLA

C.7.1 László Károly, Kecskemét szabad királyi városa, 1879

C.7.2 Rihocsek Gusztáv, Kecskemét szabad királyi város területének átnézeti térképe, 1885

C.8 TÁBLA

C.8.1 Kerekes Tibor, Kecskemét törvényhatósági jogú város külső területének térképe, 1919

C.8.2 Kecskemét törvényhatósági jogú város térképe, 1948

C.9 TÁBLA

C.9.1 Kecskemét várostérkép, 1979

C.9.2 Kecskemét várostérkép, 2015

13. ábra. Kecskemét belső szerkezetének első vázlatos ábrázolása. Mikoviny Sámuel: *Mappa Partis Hungariae qua lazyges Cumani Maiores et Minores Continentur*, 1731 (részlet)

14. ábra. A régi városháza

15. ábra. Kun István: A kecskeméti piarista templom, kolostor és iskola felmérése, 1822–1823

16. ábra. A Cserepes kaszárnya lebontása előtt, 1963

17. ábra. A Szentháromság temető ma, 2018

18. ábra. A Cigányváros 1930 körül

19. ábra. A Déllő-tó kiterjedésének növekedése a 19. század első harmadában

20. ábra. A Református Kollégium és Jogakadémia

21. ábra. Kecskemét látképe az 1788-ban készült csizmadia céglevelén

22. ábra. A kecskeméti vasútállomás, 1909 körül

23. ábra. Kecskeméti szárazmalom, 1906

24. ábra. Somorjai Ferenc, Morelli Gusztáv: A Piac tér a templomokkal, a Szentháromság szoborral, a régi városházával, fametszet, 1870

25. ábra. Az evangélikus templom, 2018

26. ábra. A Takarékpénztár épülete

27. ábra. A piactér az új Városházával, 1911

28. ábra. A Honvéd huszár laktanya, 1900 körül (ma: Kereskedelmi és Iparkamara)

29. ábra. Cifrapalota, 2018

30. ábra. Az új zsinagóga földrengésben megrongálódott kupolája, 1911

31. ábra. A Nagykőrösi utca elittagjai, 1921–1939

32. ábra. Kőrösi Nagy utca (jobb oldalon a Beretvás szálló), 1900 körül

33. ábra. Látkép a Városháza irányából a Rákóczi út felé, 1915

34. ábra. A Széktői fürdő, 1940

35. ábra. Kecskemét látképe a vásártér felől, 1896

36. ábra. Kecskemét forgalmi és közlekedési útvonalai a 20. század közepén

37. ábra. A református bazársorból kialakított Állami Áruház, 1955

38. ábra. A Tanácsköztársaság emlékműve a Rákóczi úton, 1973

39. ábra. A Pártház és Megyei Tanács, 1975

40. ábra. Kecskemét első lakótelepe, a korábbi Szentháromság temető felszámolásával megépített Leninváros 1974-ben

41. ábra. Széchenyiváros, Hitel utca, 1976

42. ábra. Az SZTK új épülete az 1950-es években

43. ábra. A Kecskeméti Házgyár szerelőcsarnoka, 1974

44. ábra. A Katona József Megyei Könyvtár épülete, 2018

45. ábra. A városközpont ma, 2018

46. ábra. Kecskemét területe 1740 körül. *Mappa Unitarum Comitatum Pestiensis Pilisensis et Solthensis, Non Minus Districtum Cumanorum Minorum*, szerző ismeretlen, 1740 (részlet)

47. ábra. Kecskemét külterületének változásai 1550–1885 között

48. ábra. Kecskemét régi szőlői

49. ábra. Kecskemét 1788-ban. Antonius Balla: *Accurata delineatio situm seu cubitum viae postalis, ac una commercialis quae inter oppida Kecskeméth et Félegyháza intercedit*, 1788 (részlet)

50. ábra. Tanya Kecskemét környékén a 19. század közepén

51. ábra. Kecskemét tanyazonái az 1930-as években

52. ábra. Kecskemét Thünen körei az 1930-as években

53. ábra. Kecskemét város pecsétjei és címere a középkortól napjainkig. A tabló a Kecskeméti Katona József Múzeum 'Kecskemét 650' című kiállítására készült 2018-ban. A kiállítás kurátora Rosta Szabolcs. A tablót tervezte és kivitelezte Pány István és a Pazirik Kft.

54. ábra. Az Urunk Mennybemenetele templom (Nagytemplom), 2018

55. ábra. *Domus Probationis Ketskenetiensis. Scholarum Piarum cum adiacente* [A kecskeméti piarista templom, kolostor és iskola], 1804

56. ábra. A református templom az 1950-es években (jobbra) az elé épített bazársorral. Előtte az Újkollégium, középen elől az Új Zsinagóga és tőle jobbra a Cifrapalota.

57. ábra. Az egykori orthodox zsinagóga 1983-ban (1991 óta Magyar Fotográfiai Múzeum)

58. ábra. A Budai úti zsidó temető, 2018

59. ábra. A ferences Kálvária, 2018

60. ábra. A város látképe a Kőrösi kapu (később Vasútállomás) irányából. Előtérben a katolikus temető, háttérben a Kőrösi nagy utca kitorkollása, illetve a városarok maradványa, melyet a fa-bokorsáv és az előtte levő árok mutat.

61. ábra. A Vásárálláson épített katonai létesítmények, 1929 (részlet)

62. ábra. Repülőter, eskütétel. Háttérben az 1/2. távolfelderítő század gépe, Heinkel He-70K típusú távolfelderítő repülőgép és az 1. sz. Hangár, 1940

63. ábra. A Városháza 1910 körül

64. ábra. Az Iparos Otthon

65. ábra. Az ún. Ladányi–Millhoffer ház tervei. Orosz, Johann Sach Ferenc: *Plan von der zur Aufführung von Gebäuden für die k. k. Comitats-Behörde und Gericht zu Kecskemét von der Stadtgemeinde gewidmeten Baustelle*. (A kecskeméti cs. és kir. megyei hatóságok és bíróság épületei részére a város közönsége által rendelkezésre bocsátott építési telek térképe), 1857

66. ábra. Kecskeméti gyümölcs piac, 1907 körül

67. ábra. A Szeszfinomító épületei, 2018

68. ábra. A Szikra csárda a Tisza partján

69. ábra. A Katona József Színház, előtérben a Szentháromság oszlop, 2018

70. ábra. A Városi Múzeum a Katona József Parkban az 1940-es években

71. ábra. A Mozgó-színház az 1920-as években

72. ábra. A Magyar Királyi Állami Főreáliskola (később Katona József Gimnázium)

73. ábra. Az Alsó pályaudvar, 2018

74. ábra. Park és cukrászda a feltöltött Déllő-tó helyén, 1906 körül

75. ábra. Tanya és legelő cserénnyel a kecskeméti pusztán

76. ábra. Kecskemét és környéke Balla Antal 1793-ban készült megyetérképén [*Mappa specialissima regionibus coeli juxta recentissimas observ: astronomicas accomodata I. Regni Hungariae Comitatum Pest Pilis et Solth. Antonius Balla.*] (részlet)

77. ábra. A Sertéshizlalók gőzmalma, 2018

A szövegközi ábrák jegyzéke a kísérfűzetben

1. ábra. Kecskemét. A belváros mai látképe, 2018
2. ábra. Homoki tölgyes megmaradt állománya Kecskemét környékén, 2016
3. ábra. Határhasználat Ballószög területén. Kun István: *Ketskemét és K. Kőrös között fekvő puszták*, 1831 (részlet)
4. ábra. Kada Elek ásatásai során előkerült honfoglalás kori leletek Kecskemét-Vásártérről
5. ábra. Kecskemét-Törökfői-dűlő, feltárt Árpád-kori település alaprajza
6. ábra. A régi Gyümölcs (ma: Kápolna) utca 1977-ben. Középen a Homoki-kápolna és a korai temető által érintett telektömb területére épített polgárházak
7. ábra. A Szent Miklós-templom (később ferences templom), 1930
8. ábra. A ferences kolostor (ma: Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Kodály Intézet) épületegyüttesébe épített középkori lőréses torony (jobbra), 1982-ben
9. ábra. Kecskemét ábrázolása. Matthias Zündt: *Nova totius Ungariae*, 1567
10. ábra. A ferences templom (korábbi Szent Miklós-plébániatemplom) és kolostor alaprajza
11. ábra. A református templom 1908-ban. A háttérben az új Városháza (épült 1896-ban), a katolikus Nagytemplom és a katolikus plébánia
12. ábra. A kecskeméti szabók cégpecsétje, 1582

Contents of the Plates

PLATE A.1

A.1.1 Kecskemét. Map drawn after the cadastral map of 1869 (National Archives of Hungary, Bács-Kiskun County Archives, XV.1.a.1.86, 442–461, 1–19), 1:2500

PLATE A.2

A.2.1 Kecskemét and its surroundings, First Military Survey, Coll. XVI, sect. 28 (Josephinische Landesaufnahme, 1782–1785), rescaled to 1:50 000

A.2.2 Kecskemét and its surroundings, Second Military Survey, Coll. XXXV, sect. 55–56 (Franzische Landesaufnahme, 1819–1869), rescaled to 1:50 000

PLATE A.3 Topographical development of Kecskemét 1:10 000

A.3.1 Topographical development of Kecskemét 1: Kecskemét in the late Middle Ages

A.3.2 Topographical development of Kecskemét 2: Kecskemét in the late 17th century

A.3.3 Topographical development of Kecskemét 3: Kecskemét in the late 18th century

PLATE A.4

A.4.1 Gusztáv Rihocsek, Map of the town of Kecskemét with municipal rights, 1905, 1:10 000

A.4.2 Overview map of the town of Kecskemét with municipal rights, 1933, 1:10 000

PLATE A.5

A.5.1 Topographical map of Kecskemét, 2002, 1:10 000

A.5.2 Aerial photograph of Kecskemét, 2002

PLATE B.1

B.1.1 The socio-economic use of space by fruit merchants at Kecskemét, 1922–1938

B.1.2 The occupational socio-topography of wage earners and the elite at Kecskemét by districts, 1930

B.1.3 The occupational socio-topography of the elite, 1935

B.1.4 The outskirts of Kecskemét (A), and its region within a distance of a half-day's walk (B) in the 1930s

PLATE C.1

C.1.1 View of Kecskemét in a journeyman's book, 1816

C.1.2 View of Kecskemét on the liberty letter of the millers' guild issued in 1843. Etching by Ferenc Karacs after the drawing by János Szokolay Hártó, 1829

C.1.3 View of Kecskemét on the charter of the weavers' guild, 1840

C.1.4 View of Kecskemét on the charter of the carriers' guild issued in 1843. The etching was originally made by Josef Demeter in 1823

PLATE C.2

C.2.1 Kecskemét in the early 18th century, compiled from historical data by László Papp

C.2.2 László Papp, Old map of Kecskemét, compiled from the 1821, 1822 and 1823 maps of the town, 1923

PLATE C.3

C.3.1 Survey of Kecskemét made around 1740

C.3.2 Survey of the third tenth of Kecskemét, around 1790

C.3.3 Pál Battáry, Destruction at Kecskemét caused by the fire on 2 April 1819, survey made in May 1819

PLATE C.4

C.4.1 *Planum hoc fine regulationis nundinarum in Privilegiato Oppido Ketskemét instituendo elaboratum est*, 1792

C.4.2 Map of the Vásárállás ('Fairground'), around 1800

C.4.3 The surroundings of Csongrádi and Mezei Gates, around 1800

C.4.4 The survey of Vásárállás ('Fairground'), Serház ('Beerhouse'), and Kecskéházi Inn, 1806

PLATE C.5

C.5.1 Public pastures of Kecskemét, around 1841

PLATE C.6

C.6.1 György Horváth, Dry mills in Kecskemét, 1857

C.6.2 Farkas Horváth, Outline of pavements in Kecskemét, 1860

PLATE C.7

C.7.1 Károly László, Kecskemét free royal town, 1879

C.7.2 Gusztáv Rihocsek, Overview map of Kecskemét free royal town, 1885

PLATE C.8

C.8.1 Tibor Kerekes, Map of the outskirts of Kecskemét town with municipal rights, 1919

C.8.2 Map of Kecskemét town with municipal rights, 1948

PLATE C.9

C.9.1 Town map of Kecskemét, 1979

C.9.2 Town map of Kecskemét, 2015

Fig. 14 The old Town Hall

Fig. 15 István Kun: Survey of the Piarist church, monastery, and school in Kecskemét, 1822–1823

Fig. 16 The Cserepes barracks before their demolition, 1963

Fig. 17 The Holy Trinity Cemetery today, 2018

Fig. 18 Cigányváros ('Gypsy Town') around 1930

Fig. 19 The areal expansion of Lake Déllő in the first third of the 19th century

Fig. 20 The Calvinist College and Law School

Fig. 21 The view of Kecskemét on the charter of the bootmakers' guild from 1788

Fig. 22 The railway station at Kecskemét, around 1909

Fig. 23 Dry mill in at Kecskemét, 1906

Fig. 24 Ferenc Somorjai, Gusztáv Morelli: The Market Square with churches, the Statue of the Holy Trinity, and the Old Town Hall, woodcut, 1870

Fig. 25 The Lutheran Church, 2018

Fig. 26 The building of the Savings Bank

Fig. 27 The marketplace with the new Town Hall, 1911

Fig. 28 The Honvéd hussar barracks, around 1900 (today: Chamber of Commerce and Industry)

Fig. 29 Cifrapalota ('Ornamented Palace'), 2018

Fig. 30 The dome of the new synagogue damaged in an earthquake, 1911

Fig. 31 Members of the elite in Nagykőrösi Street, 1921–1939

Fig. 32 Kőrösi Nagy Street (with the Beretvás Inn on the right), around 1900

Fig. 33 View from the Town Hall over Rákóczi Road, around 1915

Fig. 34 The Széktó baths, 1940

Fig. 35 View of Kecskemét from the fairground, 1896

Fig. 36 Traffic and transportation routes around Kecskemét in the middle of the 20th century

Fig. 37 The Állami Áruház ('State Department Store') formed from the Calvinist shops, 1955

Fig. 38 Monument of the Hungarian Soviet Republic in Rákóczi Road, 1973

Fig. 39 The local headquarters of the Hungarian Socialist Workers' Party and the County Council, 1975

Fig. 40 The first residential complex of Kecskemét, called Leninváros, built on the site of the former cemetery of the Holy Trinity, 1974

Fig. 41 Széchenyiváros, Hítel Street, 1976

Fig. 42 The new building of the medical centre in the 1950s

Fig. 43 Assembly hall of the Kecskemét House Factory, 1974

Fig. 44 The building of the Katona József County Library, 2018

Fig. 45 The town centre today, 2018

Fig. 46 The territory of Kecskemét around 1740. *Mappa Unitarum Comitatum Pestiensis Pilisiensis et Solthensis, Non Minus Districtum Cumanorum Minorum*, unknown author, 1740 (detail)

Fig. 47 Changes to the outskirts of Kecskemét between 1550 and 1885

Fig. 48 Old vineyards around Kecskemét

Fig. 49 Kecskemét in 1788. Antonius Balla: *Accurata delineatio situm seu cubitum viae postalis, ac una commercialis quae inter oppida Kecskeméth et Félegyháza intercedit*, 1788 (detail)

Fig. 50 Farmstead near Kecskemét around the middle of the 19th century

Fig. 51 The zones of farmsteads around Kecskemét in the 1930s

Fig. 52 Thünen's circles around Kecskemét in the 1930s

Fig. 53 The seals and coats of arms of Kecskemét from the Middle Ages up to now. The plate was designed for the exhibition of the Katona József Museum titled 'Kecskemét 650' in 2018. The curator of the exhibition was Szabolcs Rosta. The plate was designed by István Pánya and the Pazirik Ltd.

Fig. 54 The Ascension of Our Lord Church (Great Catholic Church), 2018

Fig. 55 *Domus Probationis Ketskenetiensis. Scolarum Piarum cum adiacente* [The Piarist Church, Convent and School in Kecskemét], 1804

Fig. 56 The Calvinist Church (on the right) with the shops built in front of it in the 1950s. The New College (in front of it), the New Synagogue (at the front, in the middle), and the Cifrapalota ('Ornamented Palace', on the right).

Fig. 57 The building of the former Orthodox Synagogue in 1983 (Museum of Photography since 1991)

Fig. 58 The Jewish cemetery in Budai Street, 2018

Fig. 59 The Franciscan Calvary, 2018

Fig. 60 View of the town from the direction of Kőrösi Gate (later Railway Station). In the foreground the Catholic cemetery, in the background the end of the Kőrösi nagy Street, and the remains of the town ditches shown by the line of trees and bushes and the ditch in front of it.

Fig. 61 Military barracks built in Vásárállás, 1929 (detail)

Fig. 62 Oath taking at the military air base in 1940. In the background there are the Heinkel He-70K type aircraft of the reconnaissance flying squadron and airdock Nr 1, 1940

Fig. 63 The Town Hall around 1910

Fig. 64 Craftsmen's Palace

Fig. 65 Plans of the so-called Ladányi–Millhoffer House. Ferenc, Johann Sach Orosz: *Plan von der zur Ausführung von Gebäuden für die k. k. Comitats-Behörde und Gericht zu Kecskemét von der Stadtgemeinde gewidmeten Baustelle*, 1857

Fig. 66 The Kecskemét fruit market, around 1907

Fig. 67 The buildings of the Distillery, 2018

Fig. 68 The Szikra Inn by the River Tisza

Fig. 69 Katona József Theatre and the Holy Trinity Column in the foreground, 2018

Fig. 70 The Town Museum in the Katona József Park, in the 1940s

Fig. 71 The Movie Theatre in the 1920s

Fig. 72 The Royal State Grammar School (later Katona József Secondary Grammar School)

Fig. 73 Alsó ('Lower') Railway Station, 2018

Fig. 74 Public park and patisserie on the site of the filled-up Lake Déllő, around 1906

Fig. 75 Farmstead and pasture with animal sheds in the 'puszta' land of Kecskemét

Fig. 76 Kecskemét and its outskirts as represented on the county map drawn by Antal Balla in 1793. [*Mappa specialissima regionibus coeli juxta recentissimas observ: astronomicas accomodata I. Regni Hungariae Comitatum Pest Pilis et Solth.* Antonius Balla.] (detail)

Fig. 77 The steam-powered mill of the Pig Breeders, 2018

List of the figures in the booklet

Fig. 1 Kecskemét. View of the modern inner town, 2018

Fig. 2 Remains of the oak-dominated forest steppe near Kecskemét, 2016

Fig. 3 Land use in the outskirts of Kecskemét at Ballószög. István Kun, Deserted lands between Kecskemét and Kiskőrös, 1831 (detail)

Fig. 4 Finds from the Hungarian Conquest Period uncovered during the excavation by Elek Kada at Kecskemét-Vásártér

Fig. 5 Ground-plan of an Árpád-period settlement uncovered at Kecskemét-Törökfái-dűlő

Fig. 6 The old Gyümölcs Street (today: Kápolna Street) in 1977. The Homoki Chapel and medieval cemetery were located on the site of the later houses that can be seen in the middle of the photograph.

Fig. 7 The Parish Church of Saint Nicholas (later Franciscan church), 1930

Fig. 8 Medieval tower with loopholes (to the right) built into the building complex of the later Franciscan Friary (today: Kodály Institute of the Franz Liszt Academy of Music) in 1982

Fig. 9 The depiction of Kecskemét. Matthias Zündt: *Nova totius Ungariae*, 1567

Fig. 10 Groundplan of the Franciscan Church (formerly: Parish Church of Saint Nicholas) and Friary

Fig. 11 The Calvinist Church in 1918. The new Town Hall (built in 1896), the Great Catholic Church and the Catholic rectory can be seen in the background

Fig. 12 The seal of the Kecskemét Tailors' Guild, 1582

Fig. 13 The first depiction of the inner structure of Kecskemét. Sámuel Mikoviny: *Mappa Partis Hungariae qua lazyges Cumanii Maiores et Minores Continentur*, 1731 (detail)